



REMISSVAR
Dnr CBM 30/06 / SOU 2005:116

Jordbruksdepartementet
Fredsgatan 8
103 33 Stockholm

Uppsala 061110

Synpunkter på *Jakt och fiske i samverkan* – slutbetänkandet av Jakt- och fiskerättsutredningen (SOU 2005:116)

Centrum för biologisk mångfald (CBM) har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad remiss och vill lämna följande synpunkter. Yttrandet inges efter yrkande och beslut om förlängd remisstid.

Bakgrund

CBM är en nationell centrumbildning som är samägd av Sveriges Lantbruksuniversitet och Uppsala universitet med ett brett intresse av frågor rörande bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald. Detta görs utifrån både ett naturvetenskapligt och ett samhällsvetenskapligt perspektiv. Arbetet utgår till stor del från Sveriges nationella och internationella åtaganden enligt FN:s Konvention om biologisk mångfald (CBD). Sedan 1 januari i år har vi efter regeringsbeslut (M2005/6448/Na) inrättat ett ”nationellt program för lokal och traditionell kunskap relaterat till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald”, som till stor del syftar på att handha svensk anpassning till överenskommelserna inom CBD rörande artikel 8j, där parterna åläggs att:

”respektera, bevara och bibehålla kunskaper, innovationer och sedvänjor hos ursprungliga och lokala samhällen med traditionella livssätt som är relevanta för bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, och främja en bredare tillämpning av dessa, med godkännande och deltagande av innehavarna av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor, samt främja rättvis fördelning av nyttan som uppkommer vid utnyttjandet av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor.”

Av relevans i detta sammanhang är också CBDs artikel 10c där parterna åläggs att:

”skydda och uppmuntra sedvanligt nyttjande av biologiska resurser i enlighet med traditionella kulturella sedvänjor som är förenliga med kraven för bevarande och hållbart nyttjande”.

Programmet innehåller element rörande: i) kartläggning och dokumentation, ii) åtgärder för att upprätthålla lokal och traditionell kunskap, iii) spridning av lokal och traditionell kunskap till vissa målgrupper, samt iv) stimulera forskning. Programmet bör arbeta genom samverkan med olika intressenter såsom myndigheter, näringslivet och andra berörda organisationer och aktörer.

CBM har, i enlighet med regeringsuppdraget att utveckla och genomföra ett nationellt program för lokal och traditionell kunskap, i vår genomgång av betänkandet haft visst samråd med Sametinget. Dock vill vi poängtera att detta är CBM:s yttrande, som grundar sig på den bedömning som gjorts på CBM, och att Sametinget lämnar sitt eget yttrande i denna fråga.

Övergripande synpunkter

Vi väljer att uteslutande framföra kritik inom vårt mandat, dvs frågor rörande traditionell kunskap hos ursprungs- och lokalsamhällen i enlighet med artikel 8j inom CBD. CBM finner att Jakt- och fiskerättsutredningen har sammanställt ett intressant och fullödigt bakgrundsmaterial som skildrar stora delar av de problemställningar som är aktuella för frågan. Samtidigt vill vi rikta kritik mot utredningen eftersom den i sina förslag praktiskt taget enbart tar hänsyn till nu gällande regelverk och lagstiftning utan att ta hänsyn till följderna av Sveriges agerande på det internationella planet. I detta sammanhang borde man också beaktat eventuella framtida undertecknande eller antagande av ILO:s konvention nr 169, Nordiska samekonventionen och FN:s deklaration om urfolks rättigheter. Vi vill också framhålla att Sveriges åtagande inom CBD i allmänhet och artikel 8j och 10c i synnerhet spelar en mycket viktig roll för de ämnesområden i vilka Jakt- och fiskerättsutredningen lägger sina förslag. Dessa åtagande förefaller inte ha påverkat utredningens slutsatser över huvud taget även om flera av delarna inom CBD-processen kommer att få långtgående konsekvenser för Sverige nationellt också inom detta område.

Att uppdraget var och är extremt komplicerat politiskt sett måste särskilt påpekas och bör inte helt bortses ifrån, men vi måste ändå framhålla att Jakt- och fiskerättsutredningen har valt den enklaste möjliga lösningen och inte tagit särskild hänsyn till samernas ursprungliga marker och därtill kopplade eventuella rättigheter. Ett likställande mellan samebyarna och samer med jakt- och fiskerättigheter är inte heller självklart utifrån ett traditionellt och historiskt perspektiv. Vi menar att jakt- och fiskerättigheter för de samer som inte har samebytillhörighet måste utredas.

Vi motsätter oss inte möjligheten att tillgängliggöra fjällvärlden för allmänhetens jakt och fiske efter lösande av jakt- eller fiskekort. Det kan tvärtom vara en viktig del i den långsiktiga förvaltningen av viltstammar och fiskpopulationer. Frågan är snarare av vem och på vilka villkor. Inom CBD framhålls ofta möjligheten att skapa långsiktig uthållig förvaltning av biodiversiteten och lokal förankring av naturvården utifrån möjligheten för lokalbefolkningen att idka entreprenörskap kring de biologiska resurserna. Biologisk mångfald ska kunna vara lönsam även på det lokala planet. Lokal delaktighet och lokala innovativa förvaltningsformer hör för övrigt till hörnstenarna i den nya svenska naturvårdspolitik (Skr 2001/02:173). En lokal förvaltning skapar också möjlighet till en ökad samordning av olika aktiviteter i området.

Vi vill särskilt påpeka att flera rättsutlåtanden i jakt- och fiskerättsutredningens delbetänkande SOU 2005:27 fastslår att det framgår av såväl lagstiftning, rättspraxis som förvaltningspraxis att samerna har ensamrätt till jakt och fiske på sameallmänningarna. Så menar t ex f.d. hovrättsrådet Mauritz Bäärnhjelm att uttalanden i jaktlags- och småviltspropositioner inte rubbar detta rättsläge, samt att eventuell oklarhet i rättsläget är till statens nackdel eftersom det är staten som utformat rättssystemet. Professorn och f.d. justitierådet Bertil Bengtsson ifrågasätter om inte regleringen av upplåtelseätten strider mot grundlagens och Europakonventionens bestämmelse om egendomsskydd och förbud mot diskriminering av etniska minoriteter.

Utifrån ett artikel 8j-perspektiv borde man i denna utredning också mer ingående ha resonerat rörande huruvida även särskild hänsyn borde ha tagits eller tas till intressen för ”lokalsamhällen med traditionella livssätt” vid sidan av samernas och samebyarnas. I den mån fjäll- och fjällnära bönder fortfarande bedriver de areella näringarna i enlighet med traditionellt bruk bör sannolikt även deras rättigheter beaktas. Vår bedömning är att utredningens förslag inte fullt ut beaktar Sveriges åtagande inom artikel 8j och 10c och att det återstår ett antal delfrågor som behöver utredas vidare.

Beslut i detta ärende har fattats av CBM:s föreståndare Urban Emanuelsson. Föredragande har varit Håkan Tunón och Marie Byström.

Urban Emanuelsson

Håkan Tunón

Marie Byström